

Ҳеч кимга унинг розилигисиз қонунчиликда белгиланмаган мажбурият юклатилиши мумкин эмас.

Шахснинг судланганлиги ва бундан келиб чиқадиган ҳуқуқий оқибатлар унинг қариндошлари ҳуқуқларини чеклаш учун асос бўлиши мумкин эмас.

Ҳар ким қулай атроф-муҳитга, унинг ҳолати тўғрисидаги ишончли ахборотга эга бўлиш ҳуқуқига эга.

Ҳар ким ўз шахсига доир маълумотларнинг ҳимоя қилиниши, ҳуқуқига шунингдек нотўғри маълумотларнинг тузатилишини, ўзи тўғрисида қонунга хилоф йўл билан тўпланган ёки ҳуқуқий асосларга эга бўлмаётган маълумотларнинг йўқ қилинишини талаб қилиш ҳуқуқига эга.

Давлат инсон ҳуқуқлари бўйича миллий институтлар фаолиятини ташкил этиш учун шарт-шароитлар яратади.

Давлат фуқароларга Интернет жаҳон ахборот тармоғидан фойдаланишни таъминлаш учун шарт-шароитлар яратади.

Ҳуқуқбузарликлардан жабрланганларнинг ҳуқуқлари қонун билан муҳофаза қилинади.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ КОНСТИТУЦИЯСИ

ЎЗБЕКИСТОН – ҲУҚУҚИЙ ДАВЛАТ

- ✓ Ўзбекистон – бошқарувнинг республика шаклига эга бўлган **суверен, демократик, ҳуқуқий** давлат.
- ✓ Конституция **олий юридик кучга эга** ва **тўғридан-тўғри амал қилади**.
- ✓ Қонунлардаги **зиддиятлар ва ноаниқликлар инсон фойдасига ҳал этилади**.
- ✓ Ўзбекистонда **барча мулк шакллари** тенгдир ва **ҳуқуқий томондан ҳимоя қилинади**.
- ✓ Қонунда назарда тутилган ҳолларда, **юридик ёрдам давлат ҳисобидан кўрсатилади**.
- ✓ Мулкдор ўз мол-мулкидан **суд қарорисиз** ҳамда **қонунга зид тарзда маҳрум қилиниши мумкин эмас**.
- ✓ Давлат органлари томонидан **инсонга нисбатан қўлланиладиган ҳуқуқий таъсир чоралари** мутаносиблик принципига асосланиши ва қонунларда назарда тутилган мақсадларга эришиш учун **етарли бўлиши** керак.
- ✓ Ҳеч ким суд қарорисиз ва қонунга зид тарзда **уй-жойидан маҳрум этилиши мумкин эмас**.
- ✓ Ўзбекистон Республикаси фуқароси Ўзбекистондан ташқарига **мажбурий чиқариб юборилиши** ёки бошқа давлатга **бериб юборилиши мумкин эмас**.
- ✓ Давлат инсон ҳамда фуқаронинг Конституция ва қонунлардаги **ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлайди**.
- ✓ **Ҳеч кимга унинг розилигисиз қонунчиликда белгиланмаган мажбурият** юклатилиши мумкин эмас.
- ✓ **Ҳар ким** давлат органларининг ёхуд улар мансабдор шахсларининг қонунга хилоф қарорлари, **ҳаракатлари ёки ҳаракатсизлиги туфайли етказилган зарарнинг ўрни давлат томонидан қопланиши ҳуқуқига эга**.

“ИНСОН ҚАДРИ УЧУН” ТАМОЙИЛИ УСТУВОР БЎЛГАН КОНСТИТУЦИЯ

- ✓ **Инсоннинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш давлатнинг олий мақсадидир**.
- ✓ **Инсон ҳуқуқ ва эркинликлари халқаро ҳуқуқ ва Конституцияга мувофиқ эътироф этилади ва кафолатланади**.
- ✓ **Инсоннинг ҳуқуқ ва эркинликлари қонунларнинг, давлат органлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ҳамда уларнинг мансабдор шахслари фаолиятининг моҳияти ва мазмунини белгилайди**.
- ✓ **Инсоннинг ҳуқуқ ва эркинликлари** ҳар кимга **туғилганидан бошлаб тегишли бўлади**.
- ✓ **Ўзбекистон Республикаси фуқароси** Ўзбекистондан ташқарига **мажбурий чиқариб юборилиши ёки бошқа давлатга бериб юборилиши мумкин эмас**.
- ✓ Ўзбекистон Республикасида **ўлим жазоси тақиқланади**.
- ✓ Ҳар ким **ўз ҳуқуқ ва эркинликларини** қонунда тақиқланмаган **барча усуллар билан ҳимоя қилишга ҳақли**.
- ✓ **Инсоннинг шаъни ва қадр-қиммати** дахлсиздир.
- ✓ **Ҳеч нарса** инсоннинг **шаъни ва қадр-қимматини камситиш учун асос бўлиши мумкин эмас**.
- ✓ **Ҳар бир инсон ўз шахсини эркин камол топтириш ҳуқуқига эга**.

НОГИРОНЛИГИ БЎЛГАН ШАХСЛАР ВА ИЖТИМОЙ ТАЪМИНОТ ҲУҚУҚИНИ ТАЪМИНЛАЙДИГАН КОНСТИТУЦИЯ

Меҳнатга лаёқатсиз ва ёлғиз кексалар, ногиронлиги бўлган шахслар ҳамда аҳолининг ижтимоий жиҳатдан эҳтиёжманд бошқа тоифаларининг **ҳуқуқлари давлат ҳимоясидадир.**

Давлат аҳолининг ижтимоий жиҳатдан эҳтиёжманд тоифаларининг ҳаёти сифатини ошириш чораларини кўради.

Давлат ногиронлиги бўлган шахсларнинг **ижтимоий, иқтисодий** ҳамда маданий соҳалар объектлари ва хизматларидан тўлақонли фойдаланиши учун **шарт-шароит яратади.**

Давлат ногиронлиги бўлган шахсларнинг **ишга жойлашишига, таълим олишига кўмаклашади**, уларга зарур бўлган ахборотни **монеликсиз олиш имкониятини таъминлайди.**

Таълим ташкилотларида алоҳида таълим эҳтиёжларига эга бўлган болалар учун **инклюзив таълим ва тарбия** таъминланади.

Аҳолининг **ижтимоий жиҳатдан эҳтиёжманд тоифаларини уй-жой билан таъминлаш тартиби қонун билан белгиланади.**

Ҳукумат аҳолини, шу жумладан **ногиронлиги бўлган шахсларни ижтимоий ҳимоя қилинишини таъминлайди.**

Фуқароларга **тиббий ёрдамнинг** кафолатланган ҳажми **бепул кўрсатилади.**

Ногиронлиги бўлган шахсларга бериладиган **пенсия, нафақа ва бошқа турдаги ижтимоий ёрдамнинг миқдорлари энг кам истеъмол харажатларидан оз бўлиши мумкин эмас.**

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ КОНСТИТУЦИЯСИ

ЎЗБЕКИСТОН – ИЖТИМОЙ ДАВЛАТ

- ✓ Давлат фуқароларнинг **бандлигини таъминлаш, ишсизликдан ҳимоя қилиш**, шунингдек **камбағалликни қисқартириш** чораларини кўради.
- ✓ Ҳар ким энг кам ойлик маошидан паст бўлмаган миқдорда **адолатли ҳақ олиш ҳуқуқи** эга.
- ✓ Ҳар ким қариганда, меҳнат қобилиятини йўқотганда, ишсизликда, боқувчисидан маҳрум бўлганда **ижтимоий таъминот олиш** ҳуқуқига эга.
- ✓ Пенсиялар, нафақалар ва ижтимоий ёрдамнинг миқдорлари **энг кам истеъмол харажатларидан оз бўлиши** мумкин эмас.
- ✓ **Солиқ ва йиғимлар адолатли бўлиши** ҳамда **фуқароларнинг конституциявий ҳуқуқларини амалга оширишига тўсқинлик қилмаслиги керак.**
- ✓ Ҳар ким **уй-жойли бўлиш** ҳуқуқи эга.

ЎЗБЕКИСТОН – ИЖТИМОЙ ДАВЛАТ

- ✓ Давлат **оиланинг тўлақонли ривожланиши учун ижтимоий, иқтисодий, ҳуқуқий ва бошқа шарт-шароитлар яратади.**
- ✓ Фуқароларга **тиббий ёрдамнинг** кафолатланган ҳажми **бепул кўрсатилади.**
- ✓ Аҳолининг **ижтимоий жиҳатдан эҳтиёжманд тоифаларини уй-жой билан таъминлаш тартиби қонун билан белгиланади.**
- ✓ Ёлланиб ишловчиларга ҳар йилги ҳақ тўланадиган **меҳнат таътилидан фойдаланиш ҳуқуқи** кафолатланади.
- ✓ Давлат **бепул умумий ўрта таълим ва бошланғич профессионал таълим** олишни кафолатлайди.
- ✓ Таълим ташкилотларида алоҳида таълим эҳтиёжларига эга бўлган болалар учун **инклюзив таълим ва тарбия** таъминланади.
- ✓ Фуқаролар давлат таълим ташкилотларида танлов асосида **давлат ҳисобидан олий маълумот олишга** ҳақли.

ЁШЛАР ҲУҚУҚЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛУВЧИ КОНСТИТУЦИЯ

Давлат ёшларнинг шахсий, сиёсий, иқтисодий, ижтимоий, маданий, экологик ҳуқуқлари ҳимоя қилинишини таъминлайди, уларнинг жамият ва давлат ҳаётида фаол иштирок этишини рағбатлантиради.

Давлат ёшларнинг интеллектуал, ижодий, жисмоний ва ахлоқий жиҳатдан шаклланиши ҳамда ривожланиши учун, уларнинг таълим олишга, соғлиғини сақлашга, уй-жойга, ишга жойлашишга, бандлик ва дам олишга бўлган ҳуқуқларини амалга ошириш учун шарт-шароит яратади.

Давлат ва жамият болаларда ҳамда ёшларда миллий ва умуминсоний қадриятларга содиқликни шакллантириш тўғрисида ғамхўрлик қилади.

Давлат ва жамият болаларда ҳамда ёшларда мамлакатидан ҳамда халқнинг бой маданий меросидан фахрланишни, ватанпарварлик ва Ватанга бўлган меҳр-муҳаббат туйғуларини шакллантириш тўғрисида ғамхўрлик қилади.

Боланинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини таъминлаш ҳамда ҳимоя қилиш, унинг жисмоний, ақлий ва маданий жиҳатдан тўлақонли ривожланиши учун энг яхши шарт-шароитларни яратиш давлатнинг мажбуриятидир.

Ота-оналар ва уларнинг ўрнини босувчи шахслар ўз фарзандларини вояга етгунига қадар боқиши, уларнинг тарбияси, таълим олиши, соғлом, тўлақонли ва ҳар томонлама камол топиши хусусида ғамхўрлик қилишга мажбурдирлар.

Давлат **бепул умумий ўрта таълим ва бошланғич профессионал таълим** олишни кафолатлайди.

Мактабгача таълим ва тарбия, умумий ўрта таълим давлат назоратидадир.

Фуқаролар давлат таълим ташкилотларида танлов асосида давлат ҳисобидан **олий маълумот олишга** ҳақли.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ КОНСТИТУЦИЯСИ

ТАРАҚҚИЁТНИНГ ТАМАЛ ТОШИ ҲАМ, МАМЛАКАТНИ ҚУДРАТЛИ,
МИЛЛАТНИ БУЮК ҚИЛАДИГАН КУЧ ҲАМ ИЛМ-ФАН,
ТАЪЛИМ ВА ТАРБИЯДИР

- ✓ Ҳар ким **таълим олиш ҳуқуқига эга**.
- ✓ Давлат **бепул умумий ўрта таълим ва бошланғич профессионал** таълим олишни кафолатлайди.
- ✓ Давлат **мактабгача таълим ва тарбияни ривожлантиради**.
- ✓ Мактабгача таълим ва тарбия, умумий ўрта таълим давлат **назоратидадир**.
- ✓ Давлат **узлуксиз таълим тизими, унинг ҳар хил турлари ва шакллари, давлат ва нодавлат таълим ташкилотлари ривожлантирилишини** таъминлайди.
- ✓ Таълим ташкилотларида алоҳида таълим эҳтиёжларига эга бўлган болалар учун **инклюзив таълим ва тарбия** таъминланади.
- ✓ Фуқаролар давлат таълим ташкилотларида танлов асосида **давлат ҳисобидан олий маълумот олишга** ҳақли.

ТАРАҚҚИЁТНИНГ ТАМАЛ ТОШИ ҲАМ, МАМЛАКАТНИ ҚУДРАТЛИ,
МИЛЛАТНИ БУЮК ҚИЛАДИГАН КУЧ ҲАМ ИЛМ-ФАН,
ТАЪЛИМ ВА ТАРБИЯДИР

- ✓ Олий таълим ташкилотлари қонунга мувофиқ **академик эркинлик, ўзини ўзи бошқариш, тадқиқотлар ўтказиш ва ўқитиш эркинлиги** ҳуқуқига эга.
- ✓ Ўзбекистонда **ўқитувчининг меҳнати** жамият ва давлатни ривожлантириш, **соғлом, баркамол авлодни шакллантириш ҳамда тарбиялаш, халқнинг маънавий ва маданий салоҳиятини** сақлаш ҳамда бойитишнинг асоси сифатида эътироф этилади.
- ✓ Давлат **ўқитувчиларнинг шаъни ва қадр-қимматини** ҳимоя қилиш, уларнинг **ижтимоий ва моддий фаровонлиги**, касбий жиҳатдан ўсиши тўғрисида ғамхўрлик қилади.
- ✓ **Интеллектуал мулк қонун билан муҳофаза қилинади**.
- ✓ **Давлат жамиятнинг маданий, илмий ва техникавий ривожланиши ҳақида ғамхўрлик қилади**.

ТАДБИРКОР ВА ИШБИЛАРМОНЛАР
ҲУҚУҚ ВА МАНФААТЛАРИ КОНСТИТУЦИЯ ҲИМОЯСИДА

Давлат **қулай инвестициявий ва ишбилармонлик** муҳитини таъминлайди.

Давлат **бозор муносабатларини** ривожлантириш, **ҳалол рақобат** учун шарт-шароитлар яратади.

Ер қонунда назарда тутилган ҳамда ундан оқилона фойдаланишни ва уни умуммиллий бойлик сифатида муҳофаза қилишни таъминловчи шартлар асосида ва тартибда **хусусий мулк бўлиши мумкин**.

Ўзбекистонда иқтисодий макон бирлиги, товарлар, хизматлар, меҳнат ресурслари ва **молиявий маблағларнинг эркин ҳаракатланиши** кафолатланади.

Тадбиркорлар қонунчилика мувофиқ ҳар қандай фаолиятни амалга оширишга ва фаолият йўналишларини **мустақил** танлашга ҳақли.

Давлат истеъмолчининг ҳуқуқлари устуворлигини ҳисобга олган ҳолда **иқтисодий фаолият, тадбиркорлик ва меҳнат қилиш эркинлигини** кафолатлайди.

Ҳар ким ўз ҳуқуқ ва эркинликларини **қонунда тақиқланмаган барча усуллар билан ҳимоя қилишга ҳақли**.

Монопол фаолият **қонун билан чекланади**.

Мулқдор ўз мол-мулкидан **суд қарорисиз ҳамда қонунга зид тарзда** маҳрум қилиниши мумкин эмас.

Ҳар ким давлат органларининг ёхуд улар мансабдор шахсларининг қонунга хилоф қарорлари, **ҳаракатлари ёки ҳаракатсизлиги туфайли етказилган зарарнинг ўрни давлат томонидан қопланиши ҳуқуқига эга**.

Давлат соғлиқни сақлаш тизимининг **нодавлат шакллари ривожлантириш** чораларини кўради.

Давлат **нодавлат таълим ташкилотлари ривожланишини** таъминлайди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ КОНСТИТУЦИЯСИ

ШАХС ЭРКИНЛИГИ КАФОЛАТЛАРИ

- ✓ Ҳар ким ўз ҳуқуқ ва эркинликларини қонунда тақиқланмаган барча усуллар билан ҳимоя қилишга ҳақли.
- ✓ Шахсни ушлаш чоғида унга тушунарли тилда унинг ҳуқуқлари ва ушлаб туришнинг қонуний асоси тушунтирилиши керак.
- ✓ Гумон қилинувчи, айбланувчи ва судланувчи ўзининг айбисизлигини исботлаб беришга мажбур эмас.
- ✓ Қонунни бузган ҳолда олинган далиллардан одил судловни амалга ошириш чоғида фойдаланишга йўл қўйилмайди.
- ✓ Ҳибсга олишга, қамоққа олишга ва қамоқда сақлашга фақат суднинг қарорига кўра йўл қўйилади.
- ✓ Уй-жойда тинтув ўтказишга фақат қонунга мувофиқ ва суднинг қарорига асосан йўл қўйилади.
- ✓ Жиноят учун ҳукм қилинган ҳар ким қонунда белгиланган тартибда ҳукмнинг юқори турувчи суд томонидан қайта кўриб чиқилиши ҳуқуқига, шунингдек афв этиш ёки жазони енгиллаштириш тўғрисида илтимос қилиш ҳуқуқига эга.
- ✓ Гумон қилинувчи, айбланувчи ва судланувчи тергов ва суддаги саволларга жавоб бермасдан сукут сақлаш ҳуқуқидан фойдаланиши мумкин.
- ✓ Шахс суднинг қарорисиз қирқ саккиз соатдан ортиқ муддат ушлаб турилиши мумкин эмас.
- ✓ Ўз исботини топмаган айбдорликка оид барча шубҳалар гумон қилинувчи, айбланувчи, судланувчи ёки маҳкумнинг фойдасига ҳал қилинади.

ШАХС ЭРКИНЛИГИ КАФОЛАТЛАРИ

- ✓ Инсон ўзига ва яқин қариндошларига қарши гувоҳлик беришга мажбур эмас.
- ✓ Агар шахснинг ўз айбини тан олганлиги унга қарши ягона далил бўлса, у айбдор деб топилиши ёки жазога тортилиши мумкин эмас.
- ✓ Маҳкум ўзига нисбатан инсоний муомалада бўлиниши ҳамда инсон шахсига хос бўлган шаъни ва қадр-қиммати ҳурмат қилиниши ҳуқуқига эга.
- ✓ Ҳар ким ёзишмалари, телефон орқали сўзлашувлари, почта, электрон ва бошқа хабарлари сир сақланиши ҳуқуқига эга. Ушбу ҳуқуқнинг чекланишига фақат суднинг қарорига асосан йўл қўйилади.
- ✓ Адвокатга ўз ҳимоясидаги шахс билан монеликсиз ва холи учрашиш, маслаҳатлар бериш учун шарт-шароитлар таъминланади.
- ✓ Адвокат, унинг шаъни, қадр-қиммати ва касбий фаолияти давлат ҳимоясида бўлади ва қонун билан муҳофаза қилинади.
- ✓ Ҳуқуқбузарликлардан жабрланганларнинг ҳуқуқлари қонун билан муҳофаза қилинади.
- ✓ Давлат жабрланганларга ҳимояланишни ва одил судловдан фойдаланишни таъминлайди, уларга етказилган зарарнинг ўрни қопланиши учун шарт-шароитлар яратади.
- ✓ Айбланувчига ўзини ҳимоя қилиш учун барча имкониятлар таъминланади.